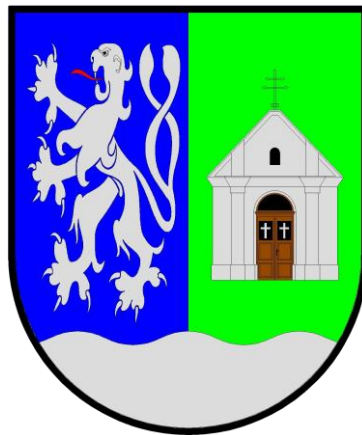

HISTORIE a HISTORICKÉ ZAJÍMAVOSTI A UDÁLOSTI OBCE VELKÁ JESENICE

I

Vážení a milí spoluobčané,
jsem velmi potěšen, že Vám mohu poskytnout alespoň výtah z prezentace o historii obce Velká Jesenice a jsem potěšen o to více, že zájem o historii naší obce díky této přednášce vzrostl i mezi Vámi občany.

Chtěl bych Vám proto touto cestou poděkovat, protože si myslím, že je velmi důležité, abychom nezapomínali na naši minulost a občas si ji připomněli. Vzpomeňme, jak se několikrát všichni místní občané ale i občané z okolních obcí spojili, aby bránili svoji obec před pruskými vojáky nebo jak na konci druhé světové války vytvářeli hlídky a byli ochotni opět bránit obec před ustupujícími Němci, kteří by hodlali drancovat a ničit vše, co by jim padlo pod ruce. Budeme doufat, že takováto doba již nenastane a že si o tom a ještě o mnohých dalších historických událostech budeme moci jen číst.

Nesmím však ještě zapomenout poděkovat paní Janě Cohornové, předsedkyni kulturní komise obce, která ono sobotní květnové odpoledne naprosto bezvadně zorganizovala a také panu starostovi Petru Jenišтови, který mě o přednášku požádal a se kterým chystáme na letošní rok malé překvapení týkající se kulturních památek v obci.

Protože čas, který je nutný k přípravě podobné prezentace, je opravdu velký, tak nebylo možné obsáhnout z historie obce zdaleka všechno. Bude mi proto potěšením připravit pro Vás další přednášku, která se tentokrát bude týkat například starých dnes již neexistujících cest v naší obci, událostí z 18. století, informací z 19. století o místní základní škole a také o místních řemeslnících. Vše bude samozřejmě doprovázeno starými i současnými fotografiemi.

Ještě jednou Vám děkuji a budu se těšit na další společné setkání s Vámi.

- 1250** – první zmínka o jesenickém kostelu (v tuto dobu ještě filiální kostel zvolského kostela)
- 1384** – další zmínka o jesenickém kostelu (tentokrát jesenický kostel již jako farní kostel)
- 1645** – zavražděn farář Nicolaid Hradecký na vrchu Varta (zastřelen sedlákem z Roztok)
- 1810** – postavena přízemní budova školy v místě, kde je dnes současná budova školy
- 1811–1823** – stavěny rybníky (stavěli poddaní opočenského panství)
- 1820** – vztyčen kříž na vrchu Varta (snad k uctění památky zavražděného faráře v roce 1645)
- 1828** – ke kostelu byla přistavěna věž
- 1840** – v obci bylo 7 větších rybníků (jediný – ten největší se zachoval dodnes)
- 1857** – postavena železniční trať
- 1866** – 27. června bylo na faře zřízeno obvaziště
- 28. června byl v č.p. 25 rozstřílen Prušáky neznámý raněný rakouský voják
 - v obci došlo ke dvěma střetům s pruskými vojáky (u fary, u hostince)
 - místní občané ubránili obec a úrodu svou chytrostí (kmen na vrch Varta – jako dělo; vše co se blýskalo do polí; zvony místního i okolních kostelů se rozezněly na poplach, jakmile se k obci přiblížilo pruské vojsko z lesa Rousín o síle asi 400 vojáků – následoval ústup Prušáků)
- 1868** – postavena kaplička na místě dřevěného kříže z roku 1820
- 1872** – postavena záložna zásluhou místního kněze p. Václava Uhlíře a díky tomu změněn název obce na Jesenice u České Skalice
- 1872** – zrušen rybník v místě, které je dnes nazýváno "Na Čeperce"
- 1886** – postavena železniční zastávka opět díky místnímu knězi p. Uhlíře a opět změněn název obce na Velká Jesenice
- 1900** – první úvahy o postavení přehrady na řece Úpě
- 1919** – zasazena lípa svobody (seschla) do parku sv. Václava k prvnímu výročí osvobození
- 1920** – zasazena druhá lípa svobody do parku sv. Václava (dodnes)
- 1921** – odhalen pomník osvobození ("U Lva" nebo také "U Voglů")
- 1921** – poprvé zapálena hranice na vrchu Varta (ku příležitosti uctění památky mistra Jana Husa)
- 1924** – první projektová dokumentace k vodní nádrži Rozkoš – neuskutečnitelné
- 1927** – v obci založen biograf (jako první se hrál film Babička)
- promítalo se v hostinci p. Pouznara (č. p. 4), kde se také dlouhá desetiletí hrávalo divadlo
- 1928** – odhalen pomník Jendy Hofmana
- 1929** – vykradena záložna (zloděj nechycen)
- 1929** – v březnu udeřily mrazy -36 °C (ve Volovce umrzl manželský pár; promrzlá půda do hloubky 80 cm; hrobařům omrzly prsty; na jaře musela být pokácena celá stromořadí)
- 1939** – nad obcí prolétlo asi 120 čápů směrem od Polska (těsně před vpádem Němců do Polska)

- 1940** – měly být odstraněny všechny sochy a pomníky připomínající český stát (zachráněny chytrostí místních občanů)
- započato se stavbou místního koupaliště
 - vydlážděna hlavní komunikace kostkami
 - na lukách v oblasti nazývané Rozkoš nouzově přistála německá stíhačka
- 1941** – dostavěno koupaliště
- otevřena střelnice na Rozkoši (střelba z letadel na pozemní cíle)
- 1942** – v Pardubicích na zámku zastřelen místní občan p. Hofman pro přechovávání zbraně
- 1945** – ustupující Němci ubytováváni ve velkých statcích, hostincích a faře
- transporty Němců a ruských zajatců jezdily přes obec každý den několik hodin
 - byly postaveny hlídky na koncích obce, byly pročesávány lesy
- 1948** – prostor za kapličkou vysázen třešněmi
- 1949** – založeno JZD
- 1950** – první společné rozorávání mezi
- 1951** – otevření kravína
- zapálen stoh
 - poprvé do obce přijel na žně kombajn ruské výroby (Stalinec) a kolemjedoucí autobusy zastavovaly, lidé vystupovali a obdivovali stroj
- 1957** – první asfalt na komunikaci (snad "Na Čeperce")
- ve vysušeném rybníku začaly růst vrby a olše
- 1960** – nouzové přistání větroně v bramborách na poli "U Křížku"
- 1965** – havárie autobusu a vlaku na železničním přejezdu směrem na Říkov (28 raněných, všichni odvezeni vlakem do Jaroměře)
- vybudována komunikace ze Spyty na Nahořany
- 1966-1967** – proveden vrt v místě pod kapličkou (hloubka 38 m) a započato se stavbou vodovodu
- postavena budova nad vrtem (dnes již soukromý majetek)
- 1971** – uzavřena stavidla na hrázi vodního díla Rozkoš a začalo se s napouštěním
- 2004** – do obecního znaku se dostala kaplička (dominanta obce)

Obec Velká Jesenice nikdy nepatřila jednomu majiteli, vždy byla rozdělena mezi více majitelů z panství opočenského a novoměstského. Prameny o historii naší obce jsou bohaté až od 18. století, protože veškeré dokumenty a informace ze starších dob byly zničeny nebo odvezeny za třicetileté války (1618 – 1648), kdy zde drancovali nejen Švédí. Každá válka přináší jen zlobu a bídu a nejhorší tomu tak bylo právě v době zmiňované třicetileté války a snad ještě za husitských válek (1419 – 1437), kdy bylo okolí drancováno husity (také hrad Veselice). V této době padlo mnoho hradů a tvrzí, které nebyly již nikdy obnoveny a stávaly se tak z nich postupem času zříceniny. Lidé navíc kameny z těchto staveb používali pro stavbu svých chalup a statků. Proto je u nás mnoho míst, kde již není po tvrzi ani památka.

V obci Velká Jesenice (tehdy jen Jesenice) stávaly dvě tvrze. Obě však zanikly neznámo kdy a o jedné se dokonce ani neví, kde stála. Druhá tvrz stála v místě, kde se dnes nachází domy s č.p. 54 a 198 (Schejbalovi). Místo to bylo zcela jistě příhodné, poněvadž stála na skále a od severozápadu až k východu byla chráněna hlubokým příkopem. Dnes místem příkopů vedou komunikace – III/28515, která vede od místa nazývaného "U Křížku" do centra obce a tzv. "Dolní Malá Strana". Od jihu k západu musela být také chráněna. Jakým způsobem? To už záleží pouze na naší představivosti, protože žádné bližší zmínky o tvrzi neexistují.

Obec byla dříve místními lidmi rozdělena na tzv. "Malou Stranu" a "Velkou Stranu". Na Malé neboli také Žebrácké Straně žili chudí poddaní, kteří pracovali na statcích pro sedláky. Tyto statky byly postupně stavěny na východní straně, která byla nazývána Velká Strana. Dnes vede před těmito statky hlavní komunikace II. třídy. Takový statek stával na dnes již pouze zatravněném místě v centru obce, kde byl po statku později vybudován hostinec. V roce 2016 musel být však objekt pro svůj nebezpečný stav zbourán. Míval č. p. 4 a v devadesátých letech 20. století z něho majitel vybudoval AULI Hotel. Ten však ještě v devadesátých letech začal chátrat. Sklepy, dle odhadu odborníků, byly ze 16. - 17. století. Prostor mezi tímto stavením a školou byl oplocen až do začátku 20. století, a proto se tu říkalo "Na Ohrádce". V místě ohrádky stojí v současné době samoobsluha a budova pošty.

Také mi dovoluňte zmínit se v krátkosti o obci Veselice a její části Nouzín, kde stával hrad, ze kterého se dochovala jen studna a příkopy. Zajímavostí je, jak vznikl název Nouzín. Žili tu totiž poddaní, kteří sloužili majitelům hradu, a protože byli ti nejchudší, začalo se místu jejich příbytků říkat Nouzín.

V letošním roce jsem objevil díky starousedlíkům jednu zajímavost týkající se hradu. Za řadou domů (č.p. 44 – 47), které vytváří mírný oblouk, totiž byl hluboký příkop, který odděloval předhradí a volný (nástupní) prostor, ze kterého byl pravděpodobně vstup nejdříve na ono předhradí a poté až do hradu. To znamená, že prostor, kde je dnes statek, skladovací hala a pole, bylo obydlené předhradí. Tato úvaha však není odborníky potvrzena, protože tento prostor nebyl

archeologicky nikdy zkoumán. Zároveň však sami odborníci tuto skutečnost nezavrhují.

Zajímavostí v naší obci, ale nejen v ní, je opravdu hodně a já budu potěšen, budu-li se moci s Vámi o ně podělit v nějaké další prezentaci anebo kdekoli se setkáme.